

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 73. ANULU XVII.

Telegrafulu ese de doue ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresele catra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8. fl. era pe o jumtate de anu 4. fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12. fl. v. a. anu. 6. fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2. cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Sabiu, in 1426 Septemvre 1869.

Invitare de prenumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“.

pre patrarulu din urma (Octomvre—Decembre) alu anului 1869. — Pretiulu abonamentulu pre 1/4 anu e: Pentru Sabiu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Tranni'a si Monarchi'a austro-unguresca 2 fl.

Pentru Romani'a si straintate, 3 fl.

DD. abonanti sunt rugati a nu intardi'a cu framtirea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogâmu a se scrie curatu, si epistolele de prenumeratiuni a ni se tramite francate — adresându-le de dreptulu la

Editor'a „Telegrafulu Romanu“
in Sabiu.

Evenimente politice.

Calatori'a contelui de Beust, carea a cam neodichnitu foile oficiose ale Prussiei, se pare a fi es-citatu ori-cari temeri in Franci'a. Era vorb'a ca dlu cancelarulu imperialu va cerceta intre alte orasie si Parisulu. De aci foile numite nationalo-liberali si luara ansa a conchide, ca scopulu caletoriei dlu de Beust nu pote fi altulu decatu cestiunea Germaniei. La acesta opiniune le indreptatiau si aceea impregiurare, ca principele Metternich au avutu o audientia lunga la imperatorele Napoleonu. Insa dupa catu se pote sci pana acum, dlu de Beust n'are de cugetu a merge la Parisu, prin urmare numitele foi se vedu deodata insielate in conjecturile lor. Cumca caletori'a contelui n'aru ave si scopuri politice, despre acesta nu incepe nici o indoiela, celu putienu astfelu se esprimu tote foile. Aflându-se dlu cancelarulu in Baden-Baden aru fi avutu acolo, dupa o corespondentia a „Agr. Ztg.“ o convorbire cu ministrulu din Baden de Freydorff, cu ministrulu din Hessen de Dalwigh, la carea aru fi fostu de fatia si trei ablegati austriaci la curtile de Darmstadt, Stuttgart si Carlsruhe, se dice, ca acesti domni s'aru fi adunatu in cea mai mare linisce la o conferentia amicabile.

Din lucrârile dietelor cislaitane, cari de abia s'au inceputu, se vedu ici colea unele semne caracteristice. Asi'a d. e. in dietele coratu nemtiesci se va pertracta dupa presemnele ce le-amu pututu observâ pana acum, legea despre scoli intr'unu modu liberalu.

Diet'a din Carnioli'a sta la gânduri sa nu primisca alegerile directe, cari le-a fostu recomandatu ministrulu de interne, ca obiectu de pertractare, in casu cându slovenii aru dá mân'a cu clericali si feudalisti si asi'a aru forma majoritatea in dieta. In diet'a galitiana Dr. Smolc'a a facutu propunere, ca diet'a se aduca unu conclusu, in urm'a carui'a membrii poloni ai senatulu imperiale sa se silisca a depune mandatele, care propunere insa a remasu in minoritate numai de 3 voturi.

Acesta impregiurare a produsu ingrigiri mari in foile oficiose de dincolo de Lait'a.

Catu pentru Boemi'a numai pre eri era sa se fineze alegerile dietali, rezultatulu nu se scie inca, atatu e siguru, ca partid'a cehica se silisce cu tote mijlocele, — ca sa reusiesca cu propusulu lor, de a nu alege. —

In Lausanne (in Elveti'a) s'a tienutu in lun'a acesta unu congressu asi'a numitu de pace si libertate, la care s'au adunatu membrii cei mai insemnati ai partidei democratice si republicane a tuturor natiunilor. Program'a acestui congressu s'a statoritu in urmatoarele:

Resolverea dupa principiile ligei de pace a diferiteloru cestiuni cuprinse in numrea generale: „cestiunea orientala“ precum si cestiunea polona. Scrutarea mediuloceloru, prin cari sa se efeptueze disparerea ori carui antagonismu economicu si socialu intre cetatieni. Dela partisanii sei nu cere alt ce decatu numai credint'a in pace prin libertate si dreptu, ca mediuloce de actiune statoresce program'a: cuventulu, adunari publice si presa, adeca discussiunea libera.

La deschiderea congressulu, tienu reamitulu poetu, publicistu si politieu francesu Victor Hugo, carele se alese de presedinte, urmatoarea alocutiune:

„Noi toti, cati suntemu aicea, ce voimu? Pacea! Noi dorimu si voimu neconditionatu pacea. O voimu intre omu si omu, intre poporu si poporu, intre rasa si rasa, intre frate si frate, intre Avelu si Cainu. Voimu domolirea tuturor simtiementeloru de ura. Dar cum voimu acesta pace? Voimu-o cu ori si ce pretiu si fara conditione? Banu! Nu voimu o pace cu capulu plecatu si cu spinarea incovoziata, nu o pace sub despotismu, nice sub bata. Conditione cea dintâu a pacei este libera rarea. Pentru eliberarea acesta de siguru va fi de lipsa o revolutiune si pote ca si unu reshelu, cari anse amendone voru fi cele din urma. Atunci tote voru fi implinite. Pacea, ca neviolabile, va fi eterna. Atunci nu voru mai fi armate, nu voru mai fi regi, si trecutulu va fi disolvatu in nemica. Acesta este, ceea ce voimu noi. Voimu, ca poporul sa traiasca liberu, sa luere, sa cumperé, sa vendia, sa are, sa vorbesca, sa iubesca si sa cugete, sa fia scoli, cari sa cresca si sa cultiveze cetatieni, si sa nu mai fia principi, cari sa cresca si sa cultive omoratori de omeni. Voimu republic'a cea mare a continentulu, voimu statele unite ale Europei, si incheia cu cuvintele: Libertatea e tinent'a, pacea e rezultatulu!“

In Prussia opiniunea publica e indreptata la diet'a din Baden. Foile nationale-liberali prusesci ventiléza de unu tempu incoco cestiunea intrarei principatulu Baden in „Federatiunea“ nordica, si acum ascapta dela partid'a devotata acestei cestiuni unu resultatu favoritoriu in dieta cu atata mai vertosu, cu catu acesta partida a esitu in majoritate la alegeri. Unu astfelu de casu n'aru insemna alt'a, decatu trecerea peste lini'a dela Main. Ce va dice Franci'a la acesta? — vomu vedea. —

De dincoce de Lait'a n'avemu alta scire mai importanta de inregistratu, decatu ca scirile despre schimbâri in ministeriulu ung. se demintiescu.

„Press'a“ din Vien'a comunica scirea, ca regimulu Prussiei au chiamatu pre Werther, ablegatulu seu la curtea vienesa, dela postulu seu, spre a-lu tramite la Parisu in loculu reposatulu conte de Goltz. Se intielege de sine, ca acesta soire e primita cu multa placere de catra austriaci, pentru ca Werther nu era o persona pre placuta in Vien'a

Tiarulu Russiei de unu tempu incoco patimesce de unu morbu greu. In Livadia, unde petrece si de presinte, e cuprinsu de o melancholia, in urm'a carei'a incongiura ori ce societate.

Din Romani'a ne lipsescu sciri mai prospete.

In Franci'a scirile despre eventual'a tatrare a principatulu Baden in federatiunea nordica au produsu ingrigiri mari.

Starea cea buna a sanatatiei imperatulu, respandita de oficiosele Franciei se trage la indoiela decatra celelalte foi.

Despre cartile esite din tipografi'a archidiecesana pentru

scólele poporali din metropoli'a gr. or. cetimu in „Herm. Ztg.“ din 23 Sept. urmatoarele:

„Telegrafulu Romanu“ publica consemnarea cartiloru edate in tipografi'a archidiecesana pentru scólele poporale gr. or. din metropoli'a. Din consemnarea acesta se vede, ca scólele poporale gr. or. s'a provediutu cu tote cartile de invetiamentu prescise pentru legea cea nona despre scólele poporale. De obiectele ce suntu a se predâ in scólele poporale confessionale, se tiene dupa § 11 alu art. de lege 38 din an. 1868 si o espunere scurta a drepturilor si datorintieloru civile. In tipografi'a archidiecesana a metropoli'e gr. or. din Sabiu a aparutu unu manualu de scola, mare de 1 1/2 cola de tipariu menita de a satisfacere recerintiei susu amintite pentru scólele poporale, adeca a espune intr'unu modu populariu eleviloru din scólele confessionale ale metropoli'e române gr. or. din Ungari'a si Transilvai'a „drepturile si datorintiele civile.“

Sinodulu episcopescu tienutu in ver'a trecuta la Sabiu, dela care sinodu a emanatu dispoziutiunea acestui manualu pentru scólele poporale, si-a resolvatu problemele sele intr'unu modu, ce merita tota laud'a. —

Intr'unu felu de catechismu alu dreptulu se tractéza prin intrebâri si raspunsuri cunosciintele generale mai importante si necesari „despre drepturile si datorintiele civile“, de care toti au trebuintia, si pentru aceea inca din scola poporala e de lipsa a se face cunoscutu cu ele. Se indigitéza mai intâu, ce insemnéza dreptu si datorintia, se face distingere intre dreptu in sensu de lege si intre dreptu ca dreptulu unei persone. Apoi se apostroféza drepturile si datorintiele de capetenia ale dreptulu privatu. De lauda este, ca acestu manualu previne eroriloru dese, ce se facu in privintia dreptulu la libertate si egalitate, aratându ca libertatea si egalitatea si are folosu numai deca se iau in sensu adeveratu si nationalu.

In privintia drepturilor si datorintieloru dreptulu publicu se vede aceea nesuintia de a arata, ca nu este nici unu dreptu politic, carni'a sa nu i corespunda si o datorintia; a stirii respectu inaintea legei inca in scólele poporale, a desmantâ dela volnicia si satisfacere propria cu ocalirea judecatoriu, a capacita despre necessitatea stringerei de dare si prestare de servituri militari, a se retiene dela defraudatiuni pre pagub'a erariulu; deca totu deodata de a stirii si hranii consciint'a de libertate a unui cetatianu constitutionalu, prin cunosciint'a lineamenteloru de capetenie ai constitutiunei patriei sele. —

Unu meritu principatu la acestu manualu se vede a fi si acela, ca sinodulu episcopescu la dispoziutiunea aceliu'a avutu peste totu inaintea ochiloru scopulu pentru care era menitu, si ca padindu masura convinciosa a sciutu sa evite lacuna intre pre multa si pre putienu.

Acesta nu este lucru usioru, din cauza mai cu sema a multimei de materialu, ce se gramadesce la facerea unui atare manualu de scola. —

Esemelele numerose, ce se afla in acelu manualu conduce pre invetiatoriu la folosirea lui. —

Amu luat aci notitia deosebita de elu penaceea, caci noi suntemu de parere, ca o carte de scola buna pentru scólele poporale cu dreptu cuventu merita acesta. Pentru ca de buna sema scola poporale este asi'a dicendu, unic'a mama plina de iubire pentru spiritalu si inim'a acelor mai multi semenii ai nostri, si in care privintie se potu asemanâ cartile pentru scólele poporale cu laptele, ce hraneste si intareste spiritulu. Si intr'adeveru si suntu ele nutrementulu celu dintâu alu spiritulu si

* (Fo en gróznicu.) O nenorocire mare, un'a dintre cele mai mari pagubi a ajunsu in dilele aceste capital'a Sassoniei — Dresd'a. — Pomposulu teatru de curte, celu mai frumosu teatru in tota Germania, a devenitu in 21 Sept. prada mistuitorului focu. Numai singuri murii teatrului se vedu goli cá nisce ruine. Foculu s'a escatu din nebagare de séma. Din norocire acterii, cari tocma' teneau proba in teatru, au avutu inca tempu de a scapa nevatamati.

** Culesulu viiloru in tienutul Budei s'a fostu otaritu pe joi'a trecuta. In calitate vinulu se speréza a fi cá celu de anu.

** Astadi in 14/26 Sept. tiene societatea academica romána siedintia publica in aula universitatii dupa program'a urmatóre :

1. Presedintele societátiei deschide siedintia.
2. Secretariulu generalu raportéza despre lucrările societátiei in acésta sessiune.
3. Domnulu A. Papiu Harianu pronuncia discursulu de receptiune despre Georgiu Sineai.
4. Domnulu G. Baritiu raspunde in numele societátiei.

LISTA

despre numerii sortiuriloru trasi la ocaziunea sortiturii filantropice arangiate in folosulu fondului Asociatiunii nationale in Aradu, pentru cultor'a poporului románu, si executate, in ór'a de repausu a petrecerei de dantiu tienuta la 1 Septembrie nou 1869.

(F i n e.)

Numerulu		Descrierea castigului	Numele donatoriului
Sortiului	Casti- trasu		
10238	66	Unu portagiu de cigare lucratu in fire aurite.	Dsiór'a Etel'a Tomuti'a din Cighirelu.
10404	38	Ícon'a sántului Ioanu, lucrata in brodaria cu margele in rama de aur acoperita cu glaje mf. pr.	Dsiór'a Mari'a Grozescu din B-Comlosiu.
10414	156	O perina de orologin, in forma de papucu mf. pr.	Dsiór'a Sofi'a Tiaposiu, din Aradu.
10549	15	Unu buchetu de flori lucrate pre drotu cu lana colorita intru o cutia de pestrare; mf. pr.	Dsiór'a Otili'a Mihailovicu din Radn'a.
10605	14	O perina de canapea brodarita; mf. pr.	Dn'a Iuli'a Sierbanu nasc. Maniu din B-Comlosiu.
10752	35	Unu ateragi de vesminte brodaritu, din janilia cu margele, mf. pr.	Dsiór'a Emili'a Iorgovicu din Aradu.
11007	54	Unu albu in latime indoita, cu fatia brodarita.	Dn'e Ros'a Hatiegu, nasc. Fodoru din Logosiu.
11022	141	Unu purtatoriu de sugári, brodaritu mf. pr.	Domn'a Sidoni'a Pappu, nasc. Sabovlievicu din Aradu.
11036	39	Unu servisu de argintu, pentru o persóna in etui.	Dn'a Elen'a Bic'a n. Poinariu din Oradea-Mare.
11237	121	O caciula comoda din lana de berlinu, in coloru nationale, mf. pr.	Dsiór'a Melani'a Vancu de Tejusiu din Siri'a.
11287	72	Dóne cotaritie de ferésta, lucrate din margele, mf. pr.	Dsiór'a Veturi'a Romanu din Oradea-Mare.
11311	136	Una tasa de lampa indrita cu flori facute din lana de berlinu mf. pr.	Dn'a Elena Andreevicu, din Caransebesiu.
11386	124	O tasa de lampa din margele, mf. pr.	Dn'a Maria Beldea nascu. Arcosi din Siri'a.
11407	74	O tafia de sugari.	Dn'a Mari'a Fett, nasc. Frusiu din Aradu.
11417	84	O tasa de lampa brodarita si cosuta cu margele pe postavu rosu, mf. propr.	Dsiór'a Aureli'a Neagoe din Mercin'a.
11436	138	O tasa de lampa, indrita de lana de berlinu. mf. pr.	Dsióra Alexandr'a Nichiciu, din Aradu.
11448	129	O óla de porcelanu negru pentru tabacu, in form'a unui capu de arabu.	Dn'a Agnes'a Filipovicu din Maidanu.
11528	42	O cotaritia de bilete, brodarita cu janilia, si margele de cristalu. mf. pr.	Dn'a Vilhelmin'a Siorbanu nasc. Holmayer din Aradu.
11566	133	Siese marama albe de busunariu.	Dn'a Iulian'a Stoic'a din Caransebesiu.
11613	106	O costara de parete, cu flori cusute de lana colorata, mf. pr.	Dsiór'a Iuli'a Tiaposiu din Aradu.
11629	111	O corfa de bilete, brodarita cu metasa, margele, si firu de aur, mf. pr.	Dsiór'a Aureli'a Neagoe din Mercin'a.
11634	147	O marama de busunariu de batistu brodarita, mf. pr.	Dsiór'a Hersili'a Magdu, din Soimosiu.
11882	137	O cotaritia de masa din margele. mf. pr.	Dsiór'a Mari'a Dod'a, din Caransebesiu.
11891	93	O perina de cosele, in politura de lemn auritu.	Dn'a Ecatarin'a Bordanu din Oraviti'a.
11893	10	O perina rotunda de canapea lucru de brodaria impregiurata de franghii de diferite coloru, mf. prop.	Dn'a Victori'a Dimitrescu nasc. Cocub'a din Soimosiu.
11937	125	O tasa de lampa din lana de berlinu, mf. pr.	Dsiór'a Eufrosin'a Bon'a din Caransebesiu.
11944	37	Unu requisitu de argintu pentru cosutu, in etui cu oglinda.	Dn'a Ecatarin'a Neteu n. Bodea din Oradea-Mare.

Obiectele castigate se potu scóte dela Directiunea Asociatiunii pe lánge producerea sortiului originalu — in restempulu prefiptu de síese septemáni. —

Ioane Popovicu-Desseanu,
Directoriu secundariu.

Petru Petrovicu,
notariu.

Nr. 1366-1869.
E. K. B.

Publicare.

Esamenulu de statu pentru economii silvanali de sine statatori, precum si pentru personalulu auxiliare tehnicu, si pentru cel'a sentitoriu silvanale, se va tiené pre anulu acést'a in 15 Novembre in Clusiu.

Acést'a se aduce la cunoscintia publica cu acea observare, cumca petitiunile bine instruate spre scopulu admiterei la acestu esamenu de statu au de a se inaintá celu multu pána in 20 Octobre a. c. la acestu comisariatu regescu pre calea oficiiloru antistatóre.

Clusiu in 12 Sept. 1869.

Dela comisariu reg. transilvanu.

Concursu.

Amesuratu cncclusulu adunárei generale a Asociatiunii trans. pentru literatur'a romána si cultur'a poporului románu din estu anu, si decisiunei comitetului subscrisu din siedintia de astadi, se deschide prin acést'a concursu la urmatórele stipendie respective ajutórie :

1. Unu stipendiu de 300 fl. v. a. pentru unu tehnicu (usnatu pána acum de Dionisio Radesiu, carele pána acum n'au satisfacutu conditiunei de a se legitimá la comitetu despre progresulu in studii pentru an. scol. 1868/9).
2. Unu stipendiu vacantu de 50 fl. v. a. pentru unu studentu din scól'a reale;
3. Unu ajutoriu de 50 fl. v. a. pentru unu sodalu. carele au ajunsu a se face maiestru, si
4. dóne ajutórie de câte 25 fl. v. a. pentru doi invetiacei de meseria, cari au ajunsu a se face sodali.

Terminulu concursului ce este a se adresá cátra comitetu, se defige pre 25 Octobre a. c. st. n.

Concurentii la stipendiulu 1 si 2 au de a produce :

- a) testimoniu de botezu;
- b) testimoniu scolasticu de pre anulu 1868/9, si
- c) testimoniu de saracia.

Concurentii la ajutoriulu sub 3 sa se legitimeze, pre lánge atestatu de botezu, cu atestatu demnu de credintia despre invetiarea respectivei meserii asiá, cá sa o póta purtá de sine precum si despre concessiunea la aceea;

Íera dela concurentii la ajutóriele sub 4 pre lánge atestatu de botezu, se cere adeverintia dela maiestruulu respectivu despre desteritatea in meseria cu carea s'au ocupatu, si despre harnicia de a se face sodalu.

Totu deodata se aduce la cunoscintia celorlalti stipendiatu ai Asociatiunii nóstre, si adeca :

Ioanu Marcusi, Petru Prodanu, Stefanu Chirifa, Nicolau Calefariu si Lazaru Bosioroganu, cari au documentatu dejá progresulu anului scol. trecut in studii, dupa care au meritatu a fi sustienuti in usuarrea stipendiiloru si pre anulu acést'a scol. 1869/70, cá pána in 25. Oct. a. c. sa documenteze la comitetu immatricularea loru la respectivele institute, pentru ca la din contra stipendiele se voru privi cá devenite vacante. *)

Sabiu, 6/18 Sept. 1869.

Comitetulu Asociatiunii transilvano pentru literatur'a romána si cultur'a poporulu románu.

(10—1)

*) Cele-lalte diuarie románe inca suntu rugate a reproduce in colónele sele acestu concursu.

Burs'a de Vien'a.

Din 12/24 Septembrie 1869.

Metalicele 5%	57 80	Act. de creditu	245
Imprumut. nat. 5%	66 75	Argintulu	120 75
Actiile de banca	697	Galbinulu	5 86